

A hang

[A](#) [A](#) [A](#)

[Sinkovics Ferenc](#)

Magyar Hírlap - 2012. december 15., szombat

Hirdetés

Van a dzsesszben egy érdekes vonulat, amelynek az énekesek a főszereplői. Nem is akármilyen énekesek, hanem azok, akik csakis és kizárólag hangszerként használják a hangjukat. Az ő kompozícióikban nem társul szöveg a dallamok mellé. Már ha vannak egyáltalán hagyományos értelemben vett dallamok, hiszen ez az énekstílus – amelyet csak voice-nak, azaz hangnak nevezünk - nem a mainstream stílusokkal, hanem az avantgárddal vagy az ahhoz közel álló törekvésekkel kötött házasságot. Kiemelkedő példája a lengyel Urszula Dudziak énekesnő, akit szaxofonos és hegedűs férje, Michal Urbaniak lemezén ismerhettünk meg az 1970-es években. Dudziak itt különféle elektromos eszközöket is bevetett hangjának torzítására, visszhangosítására – a hatás félelmetes volt. Főként, ha azt vesszük, hogy mindehhez olyan urbaniaki zene társult, amely a dzsessz-rock és a free közötti lehetséges kapcsolatokat kereste.

Gregorz Karnas szintén lengyel dzsesszénekes, persze ő már a Dudziakot követő harmadik generáció tagja. Nem túl mély, de erős, dinamikus férfihang az övé. Évekkel ezelőtt készült vele egy tipikusan mainstream CD, de azóta inkább a kísérletek, pontosabban a „voice”-féle stílus lehetőségei érdeklik. A Budapest Music Center nemrég kiadott egy lemezt, amelyen két másik lengyel muzsikussal, egy dobossal és egy csellóssal szerepel, de játszik a CD-n a magyar Lukács Miklós cimbalmos is. Nem ez az első eset, hogy a BMC hasonló zenei anyagot ad ki, azaz énekesekkel kísérletezik.

Karnas esetében érdekes, hogy ő időnként szöveget is énekel, tehát nem kizárólag hangszerként használja a hangját. A zene jellegén és az avantgárd érzésen ez mit sem változtat. Karnas szereti a misztikusabb motívumokat, de szereti azokat az elemeket is, amelyeket különféle népek folklórából merít. Néha direktebb formában, gyakrabban azonban csak utalásszerűen. A folklorisztikus aura megteremtésében nagy szerepe van Lukács cimbalomjátékának, bár ő nem erőlteti különösebben a folk elemeket.

Kategorizálhatatlan az a muzsika, amelyet ezen a CD-n hallunk. A misztikus atmoszférája mellett lényegesek azok az improvizációk is – legyen bár szó énekről vagy a cselló, illetve a cimbalom s a dob játékaról –, amelyek néha csupán egy feldobott dallamtöredékre épülnek. Ezt a zenét, a hasonzóru, szintén kategorizálhatatlan kísérleteket leszámítva nincs mihez hasonlítani, bár igaz, ha nem is a muzsika konkrétan megfogható jegyei, de a szelleme, az énekkel mint hangszerrel operáló triók és kvartettek száma feltűnően megugrott az utóbbi évtizedben. Álljon itt példaként erre a Puschnig, Lee, Godard hármas több lemeze. Mellesleg Karnas BMC-s lemeze felébreszti a reményt a hazai dzsesszrajongókban, hogy az újdonságokra mindig annyira érzékeny kiadó más, érdekes lengyel dzsesszmuzikusoktól is jelentet meg CD-t.

Gregorz Karnas Trio + Lukács Miklós: Audio Beads - BMC Records 2012.